

CURRÍCULO

Educación primaria

3º

Lingua Castelá e
Literatura

XUNTA
DE GALICIA

1. Lingua Castelá e Literatura

1.1 Introducción

A lingua é un instrumento de comunicación empregado a diario para entender e producir mensaxes nos ámbitos comunicativos orais e escritos; que está, ademais, presente nos procesos de ensino-aprendizaxe. Na sociedade actual a competencia comunicativa e lingüística móstrase esencial para poder desenvolverse na meirande parte dos aspectos, circunstancias e situacións da vida. Na era das tecnoloxías da información e da profusión de medios de comunicación, todo o alumnado e todas as persoas deben estar preparadas para entender, elaborar e producir calquera tipo de mensaxe.

O currículo de Lingua Castelá e Literatura deséñase coa vista posta no modelo de alumnado proposto no perfil de saída do alumnado ao termo da ensinanza básica, a partir dos descritores operativos que concretan o desenvolvemento competencial esperado ao terminar a etapa de educación primaria. Ten como obxectivo o desenvolvemento da competencia comunicativa lingüística do alumnado. Dentro do ensino desta área, a literatura vai ter un valor significativo como produto de expresión artística e de relación con outras manifestacións artísticas e culturais da contorna, de Galicia e do mundo. Así, o currículo organízase arredor das estratexias relacionadas con falar, escoitar, ler, comprender e escribir, co fin de proporcionarlle ao alumnado ferramentas que lle permitan responder os retos da sociedade do século XXI, que demanda persoas cultas, críticas e ben informadas; capaces de facer un uso eficaz e ético das palabras; respectuosas cara ás diferenzas; con capacidade de transformar a información en coñecemento e de aprender por si mesmas, informarse, colaborar e traballar en equipo; creativas e emprendedoras; cultas e comprometidas co desenvolvemento sustentable, a defensa dos dereitos humanos e a convivencia igualitaria, inclusiva, pacífica e democrática.

O elemento básico do currículo son os obxectivos da área, que identifican que queremos que o alumnado faga, como queremos que o faga e para que queremos que o faga e cuxa finalidade é concretar e vertebrar a contribución da área de Lingua Castelá e Literatura aos obxectivos xerais de etapa e ao desenvolvemento do perfil de saída. Recollen a finalidade última das ensinanzas da área, entendida en termos de mobilización das aprendizaxes. O primeiro destes obxectivos de Lingua Castelá e Literatura oríentase ao recoñecemento da diversidade lingüística e dialectal da contorna e de España, para favorecer actitudes de respecto cara á diversidade étnica e cultural, combater prexuízos e estereotipos lingüísticos e iniciarse na reflexión interlingüística, incluídas as linguas de signos. Espérase que nesta etapa se produza a adquisición e consolidación

do código escrito. En todo caso, debe partirse da diversidade de traxectorias educativas do alumnado e as aprendizaxes deben producirse a partir da reflexión, comprensión ou produción de textos de uso social. En consonancia con iso, un segundo grupo de obxectivos relaciónase coa produción, comprensión, interpretación e interacción oral e escrita, incorporando as formas de comunicación de corte tecnolóxico e atendendo ao ámbito persoal, educativo e social. Neste sentido, a transformación dixital dos centros educativos debe contribuír á mellora das competencias e influír, de xeito significativo, nos procesos de ensino-aprendizaxe. Cuestión esta que ten que ir acompañada dun cambio de metodoloxía e da participación activa do alumnado. Por outra banda, saber ler hoxe implica tamén saber navegar e buscar na rede e seleccionar información fiable con distintos propósitos. Así, o obxectivo sexto senta as bases da alfabetización mediática e informacional. Respondendo á necesidade de ensinar a ler todo tipo de textos e con distintos propósitos de lectura, os obxectivos sétimo e oitavo resérvanse para a lectura literaria acompañada, tanto autónoma como guiada e compartida na aula. Adóptase así un dobre enfoque coa intención de iniciarse en dous procesos paralelos: por unha banda, o da adquisición do hábito lector autónomo e, por outra, o do desenvolvemento de habilidades de achegamento e interpretación dos textos literarios. Prestarase especial atención ao recoñecemento das mulleres escritoras. O obxectivo noveno atende a unha primeira aproximación á reflexión sobre a lingua e os seus usos, mentres que o décimo, relativo á ética da comunicación, é de carácter transversal a todos eles. Céntrase nas prácticas comunicativas non discriminatorias, para identificar e rexeitar os abusos de poder a través da palabra, fomentar a igualdade desde unha perspectiva de xénero e as condutas non sexistas, así como a xestión dialogada de conflitos, en consonancia coa prevención de calquera tipo de violencia, incluída en todo caso a violencia de xénero e a aposta pola cultura da paz.

O logro destes obxectivos debe producirse de maneira progresiva ao longo da etapa e sempre respectando os procesos individuais de maduración cognitiva. Partirase no primeiro ciclo da exploración, a interacción e a interpretación da contorna, acompañando o alumnado nos procesos de observación e análise en contextos significativos, e na reflexión sobre modelos textuais adecuados, para ir avanzando, ao longo da etapa, cara a unha crecente confianza e autonomía na produción e comprensión lingüística. Dado o enfoque inequivocamente competencial da educación lingüística, a gradación entre ciclos establécese en función da complexidade dos textos, dos contextos de uso, das habilidades de interpretación ou de produción requiridas, da metalinguaxe necesaria para reflexionar sobre os usos, así como do grao de autonomía conferido ao alumnado. Existe, xa que logo, un evidente paralelismo entre os ciclos entre si, e en relación coa etapa de educación secundaria obrigatoria, onde se producirá unha maior progresión cara á autonomía do

alumnado, así como unha maior diversidade e complexidade das prácticas discursivas en diferentes ámbitos de uso e máis plurais, subliñarase o papel das convencións literarias e do contexto histórico na comprensión dos textos literarios e a reflexión sobre o funcionamento da lingua e os seus usos adquirirá un papel máis relevante.

Para determinar o progreso no grao de adquisición destes obxectivos ao longo da etapa, os criterios de avaliación establécense para cada un dos ciclos e cursos da etapa. Estes criterios fórmulanse dun modo claramente competencial, atendendo tanto aos produtos finais esperados como aos procesos e actitudes que acompañan a súa elaboración. Todo iso reclama ferramentas e instrumentos de avaliación variados e dotados de capacidade diagnóstica e de mellora.

Para abordar as actuacións descritas nos obxectivos, é imprescindible adquirir e mobilizar os contidos da área. As aprendizaxes de Lingua Castelá e Literatura non poden concibirse, de ningún xeito, como a mera transmisión e recepción de contidos disciplinares; pola contra, deben entenderse como un proceso en construción e baseado na reflexión e na análise acompañada, cuxo fin último é formar persoas capaces de comunicarse de maneira eficaz e ética. Os criterios de avaliación e os contidos da área agrúpanse en bloques temáticos que, como todo o currículo, ten unha estrutura semellante nos seis cursos da educación primaria.

O bloque 1, As linguas e os seus falantes, procura, a través dos criterios de avaliación e contidos deseñados, familiarizar o alumnado coa diversidade cultural e lingüística da súa contorna, favorecendo a reflexión interlingüística, a identificación e o recoñecemento e rexeitamento dos prexuízos lingüísticos e a valoración da diversidade cultural. O uso dunha linguaxe, verbal e non verbal, non discriminatoria, respectuosa coas diferenzas e coa perspectiva de xénero constitúe outro dos núcleos importantes de aprendizaxe.

O bloque 2, Comunicación oral, recolle aspectos fundamentais da lingua oral. O uso oral da lingua ten o propósito de favorecer a adquisición de destrezas específicas de pronuncia e entoación axeitadas; de estratexias de recoñecemento, selección e interpretación da información; da construción e comunicación do coñecemento mediante a planificación e produción de textos orais e multimodais; da identificación e modelización das propiedades e tipoloxías dos textos; da interacción oral en situacións de aula, e de escoita activa na resolución dialogada de conflitos, respectando as normas esenciais da cortesía lingüística. A lectura e a produción oral implican unha paulatina mellora na comprensión de textos e inciden na aprendizaxe da lingua.

O bloque 3, Comunicación escrita, inclúe aspectos básicos e indispensables da lingua escrita, intensificando gradualmente o uso persoal, autónomo e creativo da lingua escrita. Implica o coñecemento das posibilidades que ofrece o código desde a perspectiva do léxico, da ortografía, da

estrutura do discurso e das dimensións ética e estética. A produción de textos escritos e multimodais suporá a procura do xénero discursivo e do tipo de texto adecuado para cada situación comunicativa, utilizando, tanto de forma individual como colectiva, estratexias de planificación, redacción, revisión e edición. Nesta etapa teñen que consolidarse o dominio de técnicas gráficas, a relación entre son e grafía, as normas ortográficas convencionais e a disposición do texto desde as diferentes fases do proceso evolutivo da escritura. A lectura, tanto de forma individual como compartida, e a comprensión lectora permitiránlle ao alumnado adquirir as destrezas necesarias para a identificación das ideas máis relevantes e do sentido global dos textos, para a realización de inferencias e para a detección dos usos discriminatorios da linguaxe.

O bloque 4, Alfabetización mediática e informacional, integra criterios de avaliación e contidos relacionados coa busca, selección e contraste da información procedente de fontes documentais variadas en distintos soportes e formatos con criterios de fiabilidade e pertinencia. Proponse un proceso de investigación e pescuda para que o alumnado, individualmente ou de forma cooperativa, prograse na planificación e busca de información en diversos contextos, formatos e soportes, para transformala, xestionala, comunicala de xeito persoal e creativo, e utilízala con distintos fins, adoptando un punto de vista crítico e de respecto pola propiedade intelectual. A biblioteca de aula ou do centro serán os espazos ideais para desenvolver proxectos globais e interdisciplinares, coa utilización de todos os recursos dixitais que dispoñan.

O bloque 5, Educación literaria, pretende implicar os alumnos e alumnas nun proceso de formación lectora que continúe ao longo de toda a súa vida. Acadar este obxectivo supón iniciar un camiño de progreso deseñado cara á construción de personalidades lectoras. A lectura, a comprensión e interpretación de obras próximas aos seus gustos e á súa madurez cognitiva, o recoñecemento dos elementos básicos da obra literaria, a dramatización ou interpretación de fragmentos e a creación de textos propios con intención literaria facilitará o progreso na construción da identidade lectora, na comprensión das relacións con outras manifestacións artísticas ou culturais e no coñecemento básico sobre obras representativas tradicionais e actuais da literatura. As bibliotecas de aula, do centro e as virtuais conformarán os escenarios básicos para as actividades literarias compartidas.

O bloque 6, Reflexións sobre a lingua e os seus usos no marco de propostas a produción e comprensión de textos orais, escritos ou multimodais, incorpora criterios de avaliación e contidos relacionados co coñecemento da lingua e a súa organización, facilitando a construción guiada de conclusións propias sobre o sistema lingüístico e a mellora dos textos propios. Supón para o alumnado o establecemento de xeneralizacións básicas respecto do funcionamento da lingua, prestando especial atención ás diferentes relacións de forma, función, concordancia e significado

entre as palabras e grupos de palabras; á observación e comprensión das regras de acentuación; ás modalidades oracionais en relación coa intención comunicativa; á correlación temporal establecida polos tempos verbais e ao uso de dicionarios, en distintos soportes. Preténdese, así mesmo, facilitarlle e permitirlle ao alumnado o coñecemento e a reflexión sobre a situación das linguas da contorna e do seu ámbito escolar dentro dun contexto plurilingüe, e a identificación de similitudes e diferenzas entre estas para acadar unha competencia comunicativa integrada.

1.2 Obxectivos

Obxectivos da área
<p>OBX1. Recoñecer a diversidade lingüística do mundo a partir da identificación das linguas do alumnado e a realidade plurilingüe e multicultural de España para favorecer a reflexión interlingüística, para identificar e rexeitar estereotipos e prexuízos lingüísticos, e para valorar a devandita diversidade como fonte de riqueza cultural.</p>
<ul style="list-style-type: none">
▪ En moitas das nosas aulas utilízanse linguas ou variedades dialectais diferentes da lingua vehicular de aprendizaxe. Esta diversidade lingüística debe servir como base sobre a que achegarse ao coñecemento da realidade plurilingüe de España e do mundo.
▪ En primeiro lugar, para axudar o alumnado a valorar a riqueza cultural que iso supón e a detectar e evitar os prexuízos lingüísticos; en segundo lugar, para ir tomando conciencia sobre o funcionamento das linguas a partir da observación e comparación entre elas, incluída unha primeira aproximación ao coñecemento das linguas de signos.
▪ O castelán é unha lingua universal e policéntrica, cunha enorme diversidade dialectal, na que cada variedade xeográfica ten a súa norma culta. Non pode, polo tanto, establecerse unha delas como a máis «correcta». Como ocorre con calquera outro idioma, o castelán evoluciona da man dos cambios sociais. A aula constitúe unha contorna privilexiada para aproximarse a unha visión global do castelán no mundo, coa finalidade última de promover o exercicio dunha cidadanía próxima e mundial sensibilizada, informada e comprometida cos dereitos lingüísticos individuais e colectivos, nun marco de interculturalidade e respecto aos dereitos humanos.
▪ A mediación interlingüística favorecerá o tratamento integrado das linguas na aula, baseado nunha relevante harmonización de contidos e competencias ao longo da etapa, tanto respecto da área de Lingua Galega e Literatura, coa que está a Lingua Castelá e Literatura estreitamente relacionada, como das linguas estranxeiras. Este tratamento integrado debe servir lle ao alumnado para considerar e valorar as relacións de tipo lingüístico e a pluralidade lingüística do mundo como unha fonte de riqueza cultural, partindo da propia contorna e axudándoo a comprender as relacións de tipo lingüístico e favorecer a súa reflexión nun ámbito multicultural e interlingüístico.
<p>OBX2. Comprender e interpretar textos orais e multimodais identificando o sentido xeral e a información máis relevante, e valorando con axuda aspectos formais e de contido básicos para construír coñecemento e responder a diferentes necesidades comunicativas.</p>
<ul style="list-style-type: none">
▪ No proceso de comunicación ponse en xogo, ademais do coñecemento compartido entre emisor e receptor, outros elementos contextuais e cotextuais que permiten ir máis alá do significado do texto e interpretar e comprender o seu sentido. A escola pode e debe incorporar prácticas discursivas de diferentes ámbitos, significativas para o alumnado, que aborden temas de relevancia ecosocial e cultural. Este obxectivo contribúe ao fin último de iniciarse na aprendizaxe de estratexias que permitan desenvolverse como individuos que se comunican de maneira eficaz e ética, ben informados e con capacidade crítica.
▪ A comprensión e interpretación de mensaxes orais en lingua castelá require a adquisición de destrezas específicas: desde as máis básicas ao comezo da etapa, ata aquelas que, ao final do último ciclo, permitirán ao alumnado obter, seleccionar, valorar e relacionar informacións procedentes de medios de comunicación e do contexto escolar

(especialmente de tipo espacial, temporal e de secuencia lóxica), escoitar de maneira activa, realizar inferencias e deducións, distinguir a información da opinión e iniciarse na interpretación dalgúns elementos sinxelos implícitos, como a ironía ou o dobre sentido. No ámbito social, débense ter en conta a profusión de textos de carácter multimodal, que reclaman unha específica alfabetización audiovisual e mediática para facer fronte aos riscos de manipulación e desinformación.

- O coñecemento de textos de transmisión oral da contorna serviralle ao alumnado para unha maior comprensión da tradición popular e para valorar a diversidade cultural e os modos en que as persoas entenden e interpretan a realidade.

OBX3. Producir textos orais e multimodais con coherencia, claridade e rexistro adecuados para expresar ideas, sentimentos e conceptos; construír coñecemento; establecer vínculos persoais; e participar con autonomía e unha actitude cooperativa e empática en interaccións orais variadas.

- O desenvolvemento da competencia comunicativa do alumnado pasa necesariamente pola atención aos usos orais, como vehículos de expresión, aprendizaxe e control da propia conduta. A clase de Lingua Castelá e Literatura ofrecerá contextos diversificados e significativos onde o alumnado poida tomar a palabra e conversar cos seus iguais en diálogos pedagoxicamente orientados, estimulando así a incipiente reflexión sobre os usos orais formais ou informais, espontáneos ou planificados. A interacción oral require ir adquirindo estratexias para tomar e ceder a palabra, desenvolver actitudes de escoita activa, expresarse con fluidez, claridade, correcta dicción e co ton e o rexistro adecuados, así como iniciarse no uso de estratexias de cortesía e de cooperación conversacional.
- A produción oral formal convida a iniciarse nas estratexias básicas de planificación e coherencia, que se irán asimilando, de maneira acompañada, ao longo da etapa. Proporcionaránse tamén modelos axustados ás distintas situacións comunicativas e ámbitos, que ofrezan pautas para ordenar o texto oral e adecuar o rexistro e o comportamento non verbal: acenos, movementos, mirada, corporalidade etc. Por outra banda, as tecnoloxías da información e da comunicación facilitan novos formatos para a comunicación oral multimodal, tanto síncrona como asíncrona, e permiten tamén o rexistro das producións orais do alumnado en castelán para a súa difusión en contextos reais e a súa posterior análise e revisión.

OBX4. Comprender e interpretar textos escritos e multimodais, recoñecendo o sentido global, as ideas principais e a información explícita e implícita, e realizando con axuda reflexións elementais sobre aspectos formais e de contido, para adquirir e construír coñecemento e para responder a necesidades e intereses comunicativos diversos.

- O desenvolvemento da competencia lectora iníciase no primeiro ciclo coa motivación cara ás prácticas de lectura. Comeza así o achegamento a estratexias dirixidas, por unha banda, a localizar, entender e integrar a información relevante e explícita; e, por outro, a transcender algúns significados literais, realizando con axuda inferencias directas, atendendo a aspectos formais e non verbais elementais (imaxes, distribución do texto, etc.). Nesta fase, prestarase especial atención á comprensión reflexiva mediante a lectura silenciosa e en voz alta, acompañada de imaxes. No segundo ciclo, o alumnado debe adquirir estratexias que lle permitan realizar un número cada vez maior de inferencias directas (xeneralizacións, propósito do texto), sempre de maneira acompañada e contextualizada en situacións de aprendizaxe arredor de textos propios de diferentes ámbitos. En paralelo, identificarase un maior número de elementos non estritamente textuais, como tipografías ou subliñados. Cara ao final da etapa, de maneira progresivamente autónoma, o alumnado será capaz de comprender e valorar a información en textos

escritos variados con distintos propósitos de lectura, transcendendo algúns significados superficiais, realizando inferencias directas e mesmo captando o dobre sentido ou a ironía e estimulando o seu espírito e pensamento críticos.

- A finalidade deste obxectivo é sentar as bases para formar lectores competentes, autónomos e críticos de todo tipo de textos en castelán, capaces de avaliar a súa calidade e fiabilidade e de responder a diferentes propósitos de lectura en todos os ámbitos da súa vida. En todo caso, a alfabetización requirida para responder os retos do século XXI pasa necesariamente polo ensino da lectura dos hipertextos.

OBX5. Producir textos escritos e multimodais, con corrección gramatical e ortográfica básicas, seriando correctamente os contidos e aplicando estratexias elementais de planificación, textualización, redacción, revisión e edición para construír coñecemento e para dar resposta a demandas comunicativas concretas.

- Os textos elaboraranse no contexto das relacións interpersoais na aula ou coa intención de organizar ou compartir información. Ao longo da etapa, irase avanzando nun proceso acompañado, dirixido á adquisición de estratexias que permitan expresarse de forma coherente mediante escritos, individuais ou grupais, propios de ámbitos máis amplos referidos a feitos próximos á súa experiencia, como os medios de comunicación social, ou relacionados con outras áreas de aprendizaxe. Aprender a elaborar de forma acompañada textos en castelán que lle axuden a organizar a información, o pensamento e desenvolvan a creatividade —como resumos e esquemas sinxelos— axudará a progresar na adquisición da competencia de aprender a aprender. Espérase conseguir, de maneira paulatina, a automatización das normas ortográficas de aparición frecuente e a resolución de dúbidas ortográficas mediante a reflexión guiada nos procesos de mellora dos textos coa utilización dos apoios pertinentes e de estratexias sinxelas, tanto individuais como grupais, de planificación, redacción, revisión e edición.
- Mesmo nas súas formas máis espontáneas, escribir un texto implica planificar —a partir de modelos ou pautas—, revisar —de maneira individual ou compartida— e editar. Todo iso debe traballarse na clase. En todo caso, saber escribir no século XXI significa facelo en diferentes soportes e formatos. A posibilidade de edición e difusión dixital dos escritos na rede ofrece un contexto real ás prácticas comunicativas escritas, á vez que convida a dar o paso cara ao hipertextual e multimodal. É o momento de iniciarse na reflexión sobre os aspectos elementais da propiedade intelectual, o respecto á privacidade ou a responsabilidade na transmisión de falsidades e manipulacións.

OBX6. Buscar, seleccionar e contrastar información procedente de dúas ou máis fontes, de forma planificada e co debido acompañamento, avaliando a súa fiabilidade e recoñecendo algúns riscos de manipulación e desinformación, para transformala en coñecemento e para comunicala de maneira creativa, adoptando un punto de vista persoal e respectuoso coa propiedade intelectual.

- Ter acceso á información non garante por si mesmo o coñecemento, entendido este como ferramenta esencial para facer fronte aos retos do século XXI. Por iso é imprescindible que o alumnado se inicie na adquisición de habilidades e destrezas para acceder á información, xestionala, avaliála e comunicala, adoptando un punto de vista crítico e persoal, así como unha actitude ética e responsable coa propiedade intelectual, recoñecendo as fontes orixinais sobre as que elabora o seu traballo.
- Proponse así un proceso de acompañamento que vaia guiando ao alumnado para que, individualmente ou de forma cooperativa, prograse cara a unha certa autonomía na planificación e procura de información en contextos persoais, ecosociais ou educativos, para transformala, comunicala de maneira persoal e creativa, e utilízala con distintos fins, e que implique a localización, a selección e o contraste de distintas fontes. Estes procesos de investigación

deben ir acompañados da reflexión guiada que permita avaliar a súa fiabilidade, seguridade e pertinencia, e distinguir entre feitos e opinións. Mediante o autocontrol, a autocorrección e a autorregulación, o alumnado irá adquirindo as ferramentas intelectuais necesarias para desenvolver a habilidade de analizar e avaliar situacións e informacións e para conformar un pensamento crítico.

- Deben proporse modelos básicos para orientar ao alumnado respecto ás convencións establecidas para a comunicación do coñecemento adquirido en distintos formatos e soportes. A biblioteca escolar, entendida como un espazo creativo de aprendizaxe, será a contorna ideal para a adquisición desta competencia mediante proxectos globais e interdisciplinares.

OBX7. Ler de maneira autónoma obras diversas seleccionadas atendendo aos seus gustos e intereses, compartindo as experiencias de lectura, para iniciar a construción da identidade lectora, para fomentar o gusto pola lectura como fonte de pracer e para gozar da súa dimensión social.

- Desenvolver este obxectivo implica iniciar un camiño de progreso planificado cara á construción de personalidades lectoras, o que require a dedicación dun tempo periódico e constante á lectura individual, acompañado das estratexias e estruturas adecuadas para iniciar a configuración da autonomía e a identidade lectora, que deberá desenvolverse ao longo de toda a vida. A construción da identidade lectora apela ao autoconcepto que cada persoa vai conformando de si mesmo como lectora e se relaciona especialmente coa selección dos textos e cos hábitos lectores. Trátase, xa que logo, de fortalecer a autoimaxe de cada estudante como suxeito lector para que iso axude a ler máis e mellor. Para iso hai que partir da configuración dun corpus de textos adecuado e variado, equilibrando a presenza de autoras e autores en lingua castelá, e que responda aos intereses e necesidades individuais, e favoreza o achegamento cara á reflexión sobre os grandes retos do século XXI. Seleccionaranse, preferentemente, textos que faciliten ou propicien a reflexión sobre valores como a cultura de paz, os dereitos da infancia, a igualdade de xénero e o respecto cara á diversidade familiar, funcional e étnico-cultural.
- A biblioteca escolar debe converterse nun centro neurálxico de aprendizaxe dos saberes básicos e da adquisición de competencias, que ofrece recursos tanto para compartir, reflexionar e expresar preferencias persoais ao redor da lectura, como para impulsar a innovación, a creatividade e o pensamento crítico da comunidade educativa. É tamén recomendable conformar comunidades lectoras con referentes compartidos; desenvolver estratexias que axuden o alumnado a seleccionar os textos do seu interese, apropiarse deles e compartir de maneira persoal e creativa a súa propia experiencia de lectura; e establecer contextos nos que xurdan motivos para ler, a partir de retos de indagación e contraste, e que propoñan maneiras de vincular afectivamente as lectoras e os lectores cos textos. A medida que se avance na adquisición do obxectivo, será posible ir reducindo progresivamente o acompañamento docente.

OBX8. Ler, interpretar e analizar, de maneira acompañada, obras ou fragmentos literarios adecuados ao seu desenvolvemento, establecendo relacións entre eles e identificando o xénero literario e as súas convencións fundamentais, para iniciarse no recoñecemento da literatura como manifestación artística e fonte de pracer, coñecemento e inspiración para crear textos de intención literaria.

- A educación literaria concíbese como unha aproximación á literatura desde as súas expresións máis sinxelas, tanto orais como escritas. É imprescindible favorecer experiencias pracentes que familiaricen o alumnado con referentes literarios e culturais compartidos, que inclúan unha diversidade de autoras e autores, partindo dos máis próximos, que o acheguen á representación e interpretación simbólica e que senten as bases para consolidar o

hábito lector e unha progresiva autonomía lectora. De novo, a participación en comunidades lectoras achegará valor engadido a este respecto.

- Proponse traballar na aula a partir dunha selección de obras ou textos literarios en lingua castelá adecuados aos intereses e necesidades infantís, en distintos soportes, que se presentarán organizados ao redor de itinerarios lectores, en función de distintos criterios (temáticos, por xénero literario etc.) para que o alumnado poida establecer relacións entre eles e vaia construindo, aínda de maneira incipiente, un mapa literario. Estes textos, ademais de ser o punto de partida para distintas actividades (escoita de textos; lectura guiada, acompañada e autónoma, silenciosa ou en voz alta, coa entoación e o ritmo adecuados; lectura dramatizada, recitado, xogos retóricos etc.), servirán tamén como modelo para a creación de textos con intención lúdica, artística e creativa e para establecer relacións e diálogos con outras manifestacións artísticas e culturais.

OBX9. Reflexionar de forma guiada sobre a linguaxe a partir de procesos de produción e comprensión de textos en contextos significativos, utilizando a terminoloxía elemental adecuada para iniciarse no desenvolvemento da conciencia lingüística e para mellorar as destrezas de produción e comprensión oral e escrita.

- As primeiras reflexións sobre a linguaxe deben partir do coñecemento intuitivo que o alumnado ten como usuario dunha lingua e deben producirse sempre de maneira significativa, en contextos de produción e comprensión de textos, nunca como un proceso illado. Co acompañamento debido, que irá proporcionando un nivel progresivo de autonomía, propiciarase a comparación e transformación de palabras, frases, enunciados ou textos, para que o alumnado aprecie en que medida os cambios producidos afectan o texto, mellorando ou prexudicando a súa comprensión. Observaranse así diferentes relacións de forma, función e significado entre as palabras ou os grupos de palabras. A partir de aí, poderanse formular hipótese, buscar exemplos e contraexemplos, establecer contrastes e comparacións etc. co fin de formular xeneralizacións que establecerán pontes entre o uso e o coñecemento lingüístico sistemático desde idades temperás, primeiro utilizando unha linguaxe común, máis próxima á realidade do escolar e da súa contorna, para despois ir introducindo de maneira progresiva a terminoloxía específica.
- Outras vías de reflexión poden xurdir a partir da observación das diferenzas entre a lingua oral e escrita, entre as distintas tipoloxías textuais e xéneros discursivos, ou mediante a iniciación no contraste interlingüístico a partir das distintas linguas do alumnado e daquelas integradas na realidade escolar. En definitiva, trátase de estimular a reflexión lingüística axustada ás limitadas posibilidades de abstracción destas idades e vinculada cos usos reais, que inicie a construción dos coñecementos sobre a lingua que resultarán imprescindibles para un mellor uso e unha comunicación máis eficaz.

OBX10. Pór as propias prácticas comunicativas ao servizo da convivencia democrática utilizando unha linguaxe non discriminatoria e detectando e rexeitando os abusos de poder a través da palabra para favorecer un uso non só eficaz senón tamén ético da linguaxe.

- Iniciarse na adquisición deste obxectivo implica iniciar unha aprendizaxe cuxo resultado sexa formar persoas, non só eficaces á hora de comunicarse, senón que poñan as palabras ao servizo dunha finalidade conforme cun imperativo ético e edificante: erradicar os usos discriminatorios e manipuladores da linguaxe, así como os abusos de poder a través da palabra.
- No ámbito da comunicación persoal, a educación lingüística debe axudar a forxar relacións interpersoais baseadas na empatía e o respecto, que teñan en conta a perspectiva de xénero. Para iso, débense brindar ferramentas para a escoita activa, a comunicación asertiva, a deliberación argumentada e a resolución dialogada dos conflitos,

favorecendo a construción de opinións persoais razoadas, reflexivas e xustificadas. No ámbito escolar e social, a educación lingüística debe capacitar para tomar a palabra no exercicio dunha cidadanía activa e comprometida na construción de sociedades máis equitativas, máis democráticas e máis responsables en relación cos grandes desafíos que como humanidade temos proxectados: a sustentabilidade do planeta, a erradicación das infinitas violencias e as crecentes desigualdades.

1.3 Criterios de avaliación e contidos

Segundo ciclo

Terceiro curso

Área de Lingua Castelá e Literatura Segundo ciclo 3º curso	
Bloque 1. A lingua e os seus falantes	
Criterios de avaliación	Obxectivos
<ul style="list-style-type: none"> CA1.1. Mostrar interese e respecto polas distintas linguas e variedades dialectais de Galicia, incluída unha primeira aproximación ás linguas de signos, identificando as empregadas no seu ámbito familiar. 	OBX1
<ul style="list-style-type: none"> CA1.2. Recoñecer a existencia de prexuízos e estereotipos lingüísticos frecuentes, achegando alternativas e valorando a pluralidade lingüística da súa contorna como unha fonte de riqueza cultural. 	OBX1
<ul style="list-style-type: none"> CA1.3. Recoñecer as distintas linguas empregadas na súa contorna a través da interacción coas persoas próximas. 	OBX1
<ul style="list-style-type: none"> CA1.4. Rexeitar os usos lingüísticos discriminatorios da comunicación, tendo en conta unha valoración social equilibrada das dúas linguas oficiais. 	OBX10
<ul style="list-style-type: none"> CA1.5. Usar unha linguaxe respectuosa coas diferenzas persoais, culturais e coa perspectiva de xénero. 	OBX10
Contidos	
<ul style="list-style-type: none"> Biografía lingüística persoal e do seu centro educativo. Valoración da diversidade da lingua na contorna e na nosa comunidade autónoma. Identificación de prexuízos e estereotipos lingüísticos. A diversidade etnocultural e lingüística como riqueza e ferramenta para achegarse á súa contorna. Recoñecemento nas expresións verbais e non verbais da igualdade entre homes e mulleres. Uso dunha linguaxe non discriminatoria e respectuosa coas diferenzas, tendo unha perspectiva de xénero. 	

Bloque 2. Comunicación oral	
Criterios de avaliación	Obxectivos
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA2.1. Comprender o sentido de textos orais e multimodais sinxelos, recoñecendo as ideas principais, as mensaxes explícitas e as mensaxes implícitas máis sinxelas, e progresando, de maneira acompañada, na valoración crítica do contido. 	OBX2
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA2.2. Ampliar paulatinamente o vocabulario a partir das experiencias e situacións cotiás. 	OBX2
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA2.3. Identificar, de maneira acompañada, o contido de textos orais e multimodais diversos, valorando a información máis relevante. 	OBX2
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA2.4. Elaborar textos orais e multimodais coherentes, con planificación acompañada, axustando o discurso á situación comunicativa e utilizando recursos non verbais básicos. 	OBX3
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA2.5. Participar en interaccións orais espontáneas ou reguladas, incorporando estratexias elementais de escoita activa e respectando as normas básicas da cortesía lingüística. 	OBX3
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA2.6. Expresarse con coherencia de forma oral para satisfacer necesidades de comunicación en diferentes situacións. 	OBX3
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA2.7. Rexeitar os usos lingüísticos discriminatorios e identificar os abusos de poder a través da palabra desde unha reflexión grupal acompañada sobre os aspectos básicos, verbais e non verbais, da comunicación, tendo en conta unha perspectiva de xénero. 	OBX10
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA2.8. Mobilizar, coa planificación e o acompañamento necesarios, estratexias básicas para a comunicación asertiva e o consenso, progresando na xestión dialogada de conflitos. 	OBX10
Contidos	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Contexto <ul style="list-style-type: none"> – Incidencia dos compoñentes (situación, participantes, propósito comunicativo, canle) no acto comunicativo. ▪ Xéneros discursivos <ul style="list-style-type: none"> – Estratexias para a adquisición de destrezas básicas sobre xéneros discursivos propios do ámbito persoal, social e educativo (contido e forma). – Intención comunicativa e claves da tipoloxía textual básica: narración, descrición, diálogo e exposición. – Interese pola ampliación de vocabulario para unha mellor comunicación oral. – Estratexias para a coherencia e a cohesión na produción e reprodución oral de textos. ▪ Procesos: interacción oral <ul style="list-style-type: none"> – Estratexias de interpretación de elementos básicos da comunicación non verbal. – Interacción oral adecuada en situacións de aula, mobilizando estratexias básicas de cortesía lingüística e asertividade. 	

- Participación activa en situacións de comunicación, espontáneas e dirixidas, utilizando frases cunha secuencia lineal sinxela e coherente, construíndo o discurso de acordo coas necesidades comunicativas de cada situación.
- Estratexias de expresión e escoita empática de necesidades, vivencias e emocións propias e alleas para a resolución dialogada dos conflitos, tendo en conta a perspectiva de xénero.
- Procesos: comprensión oral
  - Comprensión global e específica e identificación das ideas máis relevantes de textos orais de diversa tipoloxía e procedentes de diversas fontes (gravacións, medios de comunicación, escoita oral de contos infantís).
  - Comprensión e expresión de mensaxes verbais e non verbais, especialmente xestos e ton de voz que incidan no significado da mensaxe que se quere transmitir.
  - Audición, dramatización e reprodución de textos adecuados ao nivel, que estimulen o interese e os gustos.
  - Estratexias para utilizar a linguaxe oral como instrumento de comunicación e aprendizaxe (escoitar e preguntar) e para a identificación e interpretación do sentido global de textos orais e multimodais sinxelos.
  - Detección de usos discriminatorios da linguaxe verbal e non verbal.
- Procesos: produción oral.
  - Produción de textos orais sinxelos de diferente tipoloxía. Pronuncia e entoación adecuadas.
  - Construción, valoración e comunicación de coñecemento mediante a planificación e produción acompañada de textos orais e multimodais sinxelos.
  - Creación de textos orais utilizando unha linguaxe verbal non discriminatoria e respectuosa coas diferenzas.

Bloque 3. Comunicación escrita

Criterios de avaliación	Obxectivos
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA3.1. Ler de maneira silenciosa e en voz alta textos escritos e multimodais sinxelos, identificando o sentido global e a información relevante e integrando, de maneira acompañada, a información explícita. 	OBX4
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA3.2. Comprender distintos tipos de textos adaptados á súa idade, ampliando os coñecementos básicos sobre a estrutura da lingua, a gramática, o vocabulario, así como as regras de ortografía para favorecer unha comunicación máis eficaz. 	OBX4
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA3.3. Utilizar estratexias para a comprensión lectora de textos de diversa tipoloxía, identificando palabras clave e anticipando hipóteses. 	OBX4
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA3.4. Analizar, de maneira acompañada, aspectos formais e non verbais elementais de textos escritos e multimodais, valorando o seu contido e estrutura, como medio para ampliar o vocabulario e consolidar a ortografía correcta. 	OBX4
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA3.5. Adquirir a eficacia lectora mediante unha planificación de mellora e o gusto pola lectura. 	OBX4
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA3.6. Producir textos escritos e multimodais sinxelos e coherentes en distintos soportes, seleccionado o modelo discursivo que mellor responda a cada situación comunicativa e iniciarse, de maneira 	OBX5

acompañada, na mobilización de estratexias sinxelas, de planificación, redacción e revisión, coidando a presentación.	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA3.7. Elaborar textos escritos e multimodais sinxelos e coherentes, individuais ou colectivos, integrando recursos gráficos ou paratextuais que faciliten a comprensión do sentido global do texto. 	OBX5
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA3.8. Utilizar, de xeito acompañado, as bibliotecas de aula e de centro, respectando as súas normas básicas de organización e funcionamento e participando nas actividades organizadas e interesarse por formar unha pequena biblioteca de aula. 	OBX6
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA3.9. Acadar as destrezas e competencias lingüísticas a través do uso da lingua escrita. 	OBX9
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA3.10. Construír, a través da linguaxe e de forma progresiva, un pensamento crítico para evitar discriminacións e prexuízos. 	OBX10
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA3.11. Rexeitar os usos lingüísticos discriminatorios e identificar os abusos de poder a través da palabra a partir da reflexión grupal acompañada sobre os aspectos básicos, verbais e non verbais, da comunicación, tendo en conta unha perspectiva de xénero. 	OBX10

Contidos

- Contexto
  - Incidencia dos compoñentes (situación, participantes, propósito comunicativo, canle) no acto comunicativo.
- Xéneros discursivos
  - Estratexias para a comprensión lectora de textos sinxelos de diversa tipoloxía.
  - Estratexias para a adquisición de destrezas básicas sobre xéneros discursivos propios do ámbito persoal, social e educativo (contido e forma).
  - Elementos básicos de contido (tema, léxico) e forma (estrutura, título, imaxes).
  - Intención comunicativa e claves da tipoloxía textual básica: narración, descrición, diálogo.
  - Estratexias para a coherencia e a cohesión na produción e reprodución de textos escritos.
- Procesos: comprensión lectora.
  - Lectura individual ou acompañada de distintos tipos de textos, con entoación e ritmo adecuados ao desenvolvemento cognitivo.
  - Estratexias básicas de comprensión do sentido xeral e identificación das ideas máis relevantes de textos.
  - Elementos gráficos, textuais e paratextuais sinxelos que favorecen a comprensión antes, durante e despois da experiencia lectora.
  - Estratexias básicas de uso de fontes documentais diversas, para mellorar a comprensión dos textos.
  - Valoración da lectura como medio para ampliar o vocabulario progresando na consolidación dunha ortografía correcta.
  - Comprensión de textos diversos, adecuados á súa idade, lidos en voz alta e en silencio, empregando a lectura como medio para ampliar o vocabulario e consolidar a ortografía correcta.

- Uso da biblioteca para a lectura dos libros propostos, na procura de información e utilización desta como fonte de información e lecer.
- Uso da biblioteca respectando as súas normas de organización e funcionamento e valorando a participación nas actividades organizadas. Continuidade na creación dunha biblioteca propia e persoal.
- Detección de usos discriminatorios da linguaxe verbal e icónico.
- Procesos: produción escrita
  - Aplicación das normas ortográficas básicas adecuadas ao seu desenvolvemento cognitivo e cohesión do texto: mantemento do tempo verbal, puntuación...
  - Creación de textos utilizando a linguaxe con intención informativa: carteis, anuncios, pequenos cómics.
  - Modelos e estratexias elementais, individuais ou grupais, de planificación, redacción, revisión de textos escritos sinxelos, en diferentes soportes (incluíndo os dixitais), con distintos propósitos comunicativos.
  - Produción de textos escritos e multimodais sinxelos, coherentes e con presentación coidada, utilizando en cada situación o modelo discursivo que corresponda.
  - Estratexias básicas de uso de fontes documentais diversas, tanto en papel como dixitais, para mellorar a expresión escrita e a elaboración de textos.
  - Uso de elementos gráficos e paratextuais básicos que faciliten a organización e comprensión do texto.
  - Valoración da propia produción escrita e da produción escrita dos compañeiros e compañeiras.
  - Uso dunha linguaxe non discriminatoria e respectuosa coas diferenzas.

Bloque 4. Alfabetización mediática e informacional

Criterios de avaliación	Obxectivos
■ CA4.1. Localizar, seleccionar e contrastar información de distintas fontes, incluídas as dixitais, citándoas e recreándoas mediante a adaptación creativa de modelos dados.	OBX6
■ CA4.2. Compartir os resultados dun proceso de investigación sinxelo, individual ou grupal, sobre algún tema de interese persoal, realizado de maneira acompañada, que implique a localización, selección e contraste de información de distintas fontes, incluídas as dixitais.	OBX6
■ CA4.3. Utilizar a biblioteca de aula e de centro para localizar libros axeitados ao seu gusto persoal e intereses.	OBX6
■ CA4.4. Adoptar hábitos de uso crítico, seguro, sustentable e saudable das tecnoloxías da información e da comunicación para a procura da información.	OBX6
■ CA4.5. Ler de maneira autónoma ou acompañada textos de diversos autores e autoras axustados aos seus gustos e intereses avanzados na construción da súa identidade lectora.	OBX7
■ CA4.6. Compartir oralmente a experiencia de lectura, participando, de forma acompañada ou autónoma, en comunidades lectoras de ámbito escolar.	OBX7

Contidos

- Estratexias básicas na procura guiada da localización, selección e contraste de información recollida de distintas fontes, citándoas e recreándoas mediante a adaptación creativa de modelos dados.
- Estratexias e técnicas para comparar e clasificar a información.
- Identificación e valoración crítica das mensaxes e da información recollidas e transmitidas de distintas fontes e de distintos tipos de texto.
- Modelos explícitos para reelaborar a información.
- Comunicación creativa do coñecemento, con respecto pola propiedade intelectual.
- Utilización da biblioteca e os recursos dixitais da aula ou do centro como fonte de información, aprendizaxe e lecer.
- Utilización das tecnoloxías da información e da comunicación para a procura da información, adoptando hábitos de uso crítico, seguro, sustentable e saudable.
- Construción da identidade lectora a través da lectura de textos adecuados aos seus intereses, procedentes de diversas fontes da información.
- Colaboración en comunidades lectoras de ámbito escolar a través de experiencias lectoras compartidas.

Bloque 5. Educación literaria

Criterios de avaliación	Obxectivos
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA5.1. Ler de maneira autónoma ou acompañada textos de diversos autores e autoras, axustados aos seus gustos e intereses avanzando na construción da súa identidade lectora. 	OBX7
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA5.2. Compartir a experiencia de lectura, en soportes diversos, mediante a realización de actividades literarias e participando en comunidades lectoras do ámbito escolar. 	OBX7
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA5.3. Valorar os textos literarios e a literatura en xeral como fonte de lecer e información. 	OBX7
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA5.4. Identificar a biblioteca da aula ou do centro como escenario de actividades literarias compartidas. 	OBX7
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA5.5. Reproducir a partir de modelos dados textos literarios sinxelos, en prosa ou en verso, con sentido estético e creatividade: contos e poemas. 	OBX7
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA5.6. escoitar e ler textos variados da literatura infantil universal, que recollan diversidade de autores e autoras, recoñecendo elementos básicos dos distintos xéneros literarios e interpretándoos e relacionándoos con outras manifestacións artísticas de maneira acompañada. 	OBX8
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA5.7. Producir, de maneira acompañada, textos sinxelos individuais ou colectivos con intención literaria, recreando de maneira persoal os modelos dados. 	OBX8
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA5.8. Recoñecer recursos básicos da linguaxe literaria. 	OBX8
Contidos	

- Lectura acompañada e comentada de diversos textos literarios, adecuados aos seus intereses e organizados en itinerarios lectores.
- Construción da identidade lectora. Estratexias para a expresión de gustos e intereses.
- Estratexias básicas para a interpretación acompañada e compartida de obras, a través de conversacións literarias, participando activamente nas comunidades lectoras escolares.
- Valoración dos textos literarios da literatura en xeral como vehículo de comunicación e recurso de lecer persoal.
- Funcionamento da biblioteca da aula ou do centro como escenario de actividades literarias compartidas.
- Lectura expresiva, dramatización ou interpretación de fragmentos, atendendo aos procesos de comprensión e ao nivel de desenvolvemento.
- Comprensión, memorización e recitado de poemas valorando o ritmo e a entoación.
- Elementos constitutivos esenciais da obra literaria (tema, protagonista, personaxes secundarios).
- Análise guiada dos recursos expresivos elementais e os seus efectos na recepción do texto.
- Relación entre os textos lidos e outras manifestacións artísticas e culturais.
- Comprensión, memorización e recitado de poemas valorando o ritmo e a entoación.
- Elaboración de textos con intención literaria, a partir de modelos dados ou recreando textos literarios.
- Creación de textos literarios sinxelos, en prosa ou en verso: contos, poemas, adiviñas, cancións e teatro.
- Recoñecemento, de xeito acompañado, de recursos literarios básicos.

Bloque 6. Reflexión sobre a lingua e os seus usos no marco de propostas de produción e comprensión de textos orais, escritos ou multimodais

Criterios de avaliación	Obxectivos
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA6.1. Comparar aspectos básicos das linguas do ámbito escolar e social para acadar unha competencia comunicativa integrada. 	OBX1
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA6.2. Producir textos escritos e multimodais sinxelos e coherentes, seleccionando o modelo discursivo que mellor responda a cada situación comunicativa, iniciándose no uso de normas ortográficas sinxelas e adecuadas ao seu nivel, progresando, de maneira acompañada, na mobilización de estratexias sinxelas, de planificación, redacción e revisión, coidando a presentación. 	OBX5
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA6.3. Formular conclusións elementais sobre o funcionamento da lingua, prestando especial atención á concordancia e ás relacións de significado entre as palabras (substantivos, adxectivos e verbos), a partir da observación, comparación e manipulación de palabras e enunciados, nun proceso acompañado de produción ou comprensión de textos en contextos significativos. 	OBX9
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA6.4. Revisar os textos propios e alleos, de maneira acompañada, a partir da observación, comparación e manipulación de palabras nun proceso de mellora na produción e comprensión de textos e mediante o uso guiado de dicionarios físicos ou dixitais. 	OBX9
<ul style="list-style-type: none"> ▪ CA6.5. Aplicar os coñecementos básicos sobre as categorías gramaticais e as regras de ortografía para favorecer unha comunicación máis eficaz. 	OBX9

▪ CA6.6. Progresar na adquisición de vocabulario a través dos textos.	OBX9
Contidos	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Identificación das similitudes e diferenzas entre as linguas do seu ámbito escolar e social para acadar unha competencia comunicativa integrada e progresar na súa aprendizaxe. ▪ Os signos de puntuación elementais como mecanismos para organizar o texto escrito. ▪ Aproximación á lingua como sistema con distintos niveis: sons e letras, palabras, oracións e textos. Observación e comparación de unidades comunicativas básicas. ▪ Estratexias para a elaboración guiada de conclusións propias sobre o sistema lingüístico. Transformación de enunciados (substitución, cambio de orde, manipulación). ▪ Establecemento de xeneralizacións sobre aspectos lingüísticos elementais (xénero e número), prestando especial atención ás relacións que se establecen entre substantivos, adxectivos e verbos. ▪ Mecanismos de coherencia e cohesión elementais, con especial atención ás repeticións e sinónimos, á orde de oracións e parágrafos e aos diferentes conectores gramaticais e textuais explicativos. ▪ Estratexias e técnicas elementais de recoñecemento da intención comunicativa e do uso guiado de dicionarios, en distintos soportes. ▪ Ortografía: utilización das regras básicas de ortografía e puntuación. ▪ Recoñecemento das distintas clases de palabras (substantivo, verbo, adxectivo, pronomes, artigos). Características e uso de cada clase de palabra. ▪ Procedementos elementais de adquisición de vocabulario. Semellanzas e diferenzas de forma e significado entre palabras da mesma familia léxica ou semántica.	

1.4 Orientacións pedagóxicas

A intervención educativa na área de Lingua Castelá e Literatura desenvolverá o seu currículo e tratará de asentar de xeito gradual e progresivo nos distintos niveis da etapa as aprendizaxes que lle faciliten ao alumnado o logro dos obxectivos da área e, en combinación co resto de áreas, unha adecuada adquisición das competencias clave e o logro dos obxectivos da etapa.

Neste sentido, no deseño das actividades, o profesorado terá que considerar a relación existente entre os obxectivos da área e as competencias clave a través dos descritores operativos do perfil de saída e as liñas de actuación no proceso de ensino e aprendizaxe, que se presentan nos apartados seguintes, e seleccionar aqueles criterios de avaliación do currículo que se axusten á finalidade buscada, así como empregalos para verificar as aprendizaxes do alumnado e o seu nivel de desempeño.

Relación entre os obxectivos da área de Lingua Castelá e Literatura e as competencias clave a través dos descritores operativos do perfil de saída establecidos no anexo I

Obxectivos da área	Competencias clave							
	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX1	1-5	2-3				1-2		1-3
OBX2	2	2	1	3	3	3		
OBX3	1-3-5	2	1	2-3		2	1	
OBX4	2-3-5	2	1	1	4-5			
OBX5	1-3-5		1	2-3	5	2		
OBX6	3			1-2-3-4	5	2	3	
OBX7	1-4			3	1			1-2-3
OBX8	1-2-4							1-2-3-4
OBX9	1-2	2	1-2		5			
OBX10	1-5	3		3	3	1-2-3		

Liñas de actuación no proceso de ensino e aprendizaxe

- As propostas e o deseño de situacións comunicativas reais nos ámbitos persoal, social e educativo permitiránlle ao alumnado o progreso na aprendizaxe desta área. Facilitarase a súa participación activa.
- O uso de distintos métodos que teñan en conta os diferentes ritmos de aprendizaxe do alumnado, favorezan a capacidade de aprender por si mesmo e promovan o traballo en equipo.
- O deseño de situacións de aprendizaxe contextualizadas, significativas e relevantes, atendendo á súa gradación e complementariedade, servirá para traballar de maneira proporcionada todos os bloques do currículo de Lingua Castelá e Literatura durante o ano escolar; de tal xeito que o logro dos obxectivos debe producirse de maneira progresiva ao longo da etapa, a partir da articulación, de forma coordinada e interrelacionada, dos saberes de todos os bloques. Promoverase, así mesmo, a interacción comunicativa e a colaboración do alumnado entre si e cos demais axentes que interveñen nos procesos de ensino-aprendizaxe. O traballo interdisciplinar debe ofrecer un valor engadido ao potenciar o carácter competencial das aprendizaxes.

- A observación e a análise en contextos significativos para o alumnado no primeiro ciclo, reflexionando sobre modelos textuais adecuados, dará paso aos avances e complexidades ao longo da etapa cara a unha crecente autonomía na produción e comprensión lingüística. A educación lingüística ten unha dimensión claramente competencial, de aí que a gradación entre ciclos deberá facerse en función da complexidade dos textos, dos contextos de uso, das habilidades de interpretación ou de produción requiridas, da metalinguaxe necesaria para a reflexionar sobre os usos, así como do grao de autonomía conferido ao alumnado. Partirase da diversidade de traxectorias educativas procurando que a progresión nas aprendizaxes se desenvolva a partir da reflexión, comprensión ou produción.
- A programación de actividades de ámbito dixital debe contribuír á mellora das competencias, á alfabetización mediática e informacional e influír, de xeito significativo, nos procesos de ensino-aprendizaxe; ten que ir acompañada dun cambio de metodoloxía, facilitando a participación activa do alumnado.
- O desenvolvemento da formación lectora implica potenciar a lectura, a comprensión e interpretación de obras próximas aos seus gustos e á súa madurez cognitiva, a dramatización ou interpretación de fragmentos e a creación de textos propios con intención literaria, posibilitando o progreso do alumnado na construción da súa identidade lectora, na comprensión das relacións con outras manifestacións artísticas ou culturais e no coñecemento básico sobre obras representativas tradicionais e actuais da literatura. Neste sentido, as bibliotecas de aula, do centro e as virtuais deberán conformar os escenarios básicos para as actividades literarias compartidas.
- Mobilizaranse as estratexias necesarias para traballar transversalmente a comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a comunicación audiovisual, a competencia dixital, o fomento da creatividade, do espírito científico e do emprendemento.
- Impulsarase a realización de proxectos significativos para o alumnado de diferentes niveis, en grupos reducidos para favorecer, desde o ámbito da comunicación, a adquisición de competencias clave, e a resolución de problemas de forma cooperativa e en equipo, reforzando a autoestima, a autonomía, a reflexión e a responsabilidade.
- Resulta esencial poñer a énfase na atención á diversidade do alumnado, na atención individualizada, na prevención das dificultades de aprendizaxe e na posta en práctica de mecanismos de reforzo tan pronto como se detecten estas dificultades. A atención á diversidade debe estar presente en todas as accións, medidas e decisións metodolóxicas no ámbito educativo para potenciar a inclusión e permitir dar resposta ás diferentes características e necesidades, motivacións, intereses, ritmos e situacións sociais e culturais de todo o alumnado. Así, o deseño

de actividades de aprendizaxe de acceso universal (DUA) para atender mellor á diversidade do alumnado, axudará a desenvolver unha atención individualizada.

- Fomentárase o uso dunha linguaxe, verbal e non verbal, respectuosa coas diferenzas, coa perspectiva de xénero, coa igualdade entre homes e mulleres e coas distintas linguas. É fundamental brindarlle ao alumnado as ferramentas esenciais para a construción de opinións persoais razoadas, reflexivas e xustificadas; para a resolución dialogada dos conflitos, e para a valoración crítica da información, coa finalidade de construír sociedades máis equitativas e democráticas.
- As relacións entre a área de Lingua Castelá e Literatura e Lingua Galega e Literatura nun contexto de diversidade lingüística servirán de base para unha educación plurilingüe do alumnado. Debe propiciarse un tratamento integrado das linguas como canle relevante para estimular a reflexión interlingüística, xunto coas linguas estranxeiras.
- O progreso nas aprendizaxes da área debe permitirlle ao alumnado responder a situacións comunicativas reais nos ámbitos persoal, social e educativo. De aí que a programación de aula deba vertebrarse ao redor de situacións de aprendizaxe representativas e contextualizadas.